

Gorlice, 05 czerwca 2017

KOMUNIKAT
Prezydium Zarządu Zjednoczenia Łemków
w sprawie tablic upamiętniających tragiczne wydarzenia
związane z akcją „Wisła” w 1947 r.

1. Treść tablic została skonsultowana, uzgodniona i zaakceptowana przez Instytut Pamięci Narodowej, na co organizacja posiada dokumenty udostępnione na swojej stronie internetowej.

2. Tablice odnoszą się do faktów historycznych i dokumentów źródłowych, na podstawie których została przeprowadzona akcja „Wisła”; w załączeniu: „Protokół nr 3 posiedzenia Biura Politycznego Komitetu Centralnego Polskiej Partii Robotniczej” z 29.03.1947 r. oraz „Uchwała Prezydium Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie Akcji „Wisła” z 24.04.1947 r.

3. Zachowane dokumenty źródłowe jednoznacznie wskazują, że podczas akcji „Wisła” wysiedlani, niezależnie czy czuli się Ukraińcami, Łemkami, Bojkami, Dolinianami czy Podlaszuckami zostali zaliczeni do ludności ukraińskiej.

4. Tablice te nikomu nie odmawiają prawa do jego przekonań politycznych czy poczucia tożsamości, zachowują natomiast pamięć i przypominają o tamtych dramatycznych wydarzeniach z 1947 roku.

Autorzy zarzutu „rzekomej manipulacji” dotyczącej tablic mogą przedstawić inne dokumenty historyczne, na podstawie których wysiedlano ludność w ramach akcji „Wisła”.

Przewodniczący Prezydium
Zjednoczenia Łemków

Stefan Kłapyk
Stefan Kłapyk

**1947 marzec 29, Warszawa – Protokół nr 3¹ posiedzenia Biura Politycznego
Komitetu Centralnego Polskiej Partii Robotniczej**

Obecni: ttow. Wiesław², Tomasz³, Zambrowski⁴, Berman⁵, Minc⁶, Radkiewicz, Spychalski, Zawadzki.

Przy p. 2 obecni ttow.: Sokorski, Witaszewski, Szyr, Doliński, Kratko, Kola, Kofman, Gede.

Porządek dzienny:

1. Pogrzeb tow. Świerczewskiego.
2. Sprawy zawodowe.
3. Różne.

Do p. 1 porządku dziennego.

Po omówieniu spraw związanych z przygotowaniem i trasą pogrzebu postanowiono:

1. Udekorować pośmiertnie tow. Świerczewskiego Orderem Virtuti Militari I klasy.

2. Ogłosić w prasie o przejęciu na koszt Państwa kosztów pogrzebu i wyznaczeniu pensji dla rodziny.

3. Wystąpić przez Rząd z uchwałą o budowie pomnika gen. Świerczewskiego.

4. Przemianować ulicę Kaczą i fabrykę Gerlacha im. gen. Świerczewskiego (przez Warszawską Radę Narodową).

5. Ustalić stypendium im. gen. Świerczewskiego na Akademii Wojskowej⁷.

W ramach akcji represyjnej wobec ludności ukraińskiej postanowiono:

1. W szybkim tempie przesiedlić ukraińców^a i rodziny mieszane na tereny odzyskane (przede wszystkim Prusy pñ.), nie tworząc zwartych grup i nie bliżej niż 100 km od granicy.

2. Akcję wysiedlenia uzgodnić z rządem Zw[iązku] Radzieckiego i Czechosłowacji⁸.

3. Rozpracowanie danych o ludności ukraińskiej w Polsce oraz opracowanie projektu przesiedlenia poleca się ttow. Spychalskiemu i Radkiewiczowi.

Termin – 1 tydzień. [...]b

Protokółował
(Rutkiewiczowa)⁹

Oryginał, maszynopis.

AAN, KC PPR, 295/V-3, k. 16.

^a Tak w oryginale.

^b Opuuszczono punkty 2 i 3 protokołu.

¹ Problematyka ukraińska występowała również podczas kolejnych posiedzeń BP KC PPR. Zob. dok. 44, 50, 64, 98, 184, 239, 273, 288, 326, 341.

² Władysław Gomułka „Wiesław”, I sekretarz KC PPR. Zob. załączniki.

³ Bolesław Bierut „Tomasz” (1892–1956), prezydent RP i członek (tajny) BP KC PPR. Zob. załączniki.

120

**1947 kwiecień 24, Warszawa – Uchwała Prezydium Rady Ministrów
Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie Akcji „Wisła”¹**

Prezydium Rady Ministrów na posiedzeniu w dniu 24 kwietnia 1947 r. w składzie:

- 1) Prezes Rady Ministrów Ob. Cyrankiewicz²
 - 2) Wicepremier Ob. Gomułka
 - 3) Wicepremier Ob. Korzycki³
 - 4) Minister obrony narodowej Ob. Marszałek Żymierski
 - 5) Minister bezp[iecieństwa] publicznego Ob. Radkiewicz
 - 6) Wiceminister adm[inistracji] pub[licznej] Ob. Wolski
 - 7) Wiceminister komunikacji Ob. Jastrzębski
 - 8) Podsekretarz stanu Ob. Berman
- powzięło następującą

UCHWAŁĘ:

W związku z koniecznością dalszej normalizacji stosunków w Polsce dojrzała całkowicie sprawa zlikwidowania działalności band UPA.

Celem wykonania tego zadania Prezydium Rady Ministrów uchwała:

I. Minister obrony narodowej w porozumieniu z ministrem bezpieczeństwa publicznego wydzieli odpowiednią liczbę jednostek wojskowych dla przeprowadzenia akcji oczyszczenia zagrożonego terenu i likwidacji band UPA.

II. Minister obrony narodowej w porozumieniu z ministrem bezpieczeństwa publicznego mianuje dowódcę, który obejmie kierownictwo całej akcji i jako pełnomocnik Rządu władny będzie wydawać zarządzenia związane z oczyszczaniem terenu.

III. Państwowy Urząd Repatriacyjny przeprowadzi akcję przesiedleńczą ludności ukraińskiej i ludności mieszanej na terenach, gdzie działalność band UPA może zagrażać ich życiu i mieniu.

IV. Minister administracji publicznej wyda zarządzenie władzom administracyjnym I i II instancji, aby ściśle współdziałały w tej akcji w myśl wskazówek pełnomocnika Rządu.

V. Minister komunikacji wydzieli niezbędną liczbę wagonów i parowozów dla przesiedlenia ludności na Ziemie Odzyskane według planu pełnomocnika Rządu.

VI. Minister poczt i telegrafów wyda zarządzenie podwładnym organom w rejonie objętym akcją poczynienia wszelkich ułatwień w zapewnieniu łączności w myśl wskazówek pełnomocnika Rządu.

VII. Minister skarbu otworzy kredyt na pokrycie kosztów akcji w wysokości do 65 000 000, w tym 35 000 000 na miesiąc maj.

Pod tekstem dokumentu czerwona pieczęć podłużna o treści: Minister Obrony Narodowej Michał Żymierski Marszałek Polski. Podpis nieczytelny, poniżej, wybita stemplem data: 25.4.47.

Na marginesie odręczny dopisek Żymierskiego: Gen. Mossor. Do wiadomości. W górnym lewym rogu pieczęć o treści: Wojsko Polskie, Naczelne Dowództwo, Sztab Generalny. 25 IV 1947 r. Nr 0022.

Kopia, maszynopis.

CAW, Sztab Generalny WP, IV.111, t. 615, k. 9.

¹ Oryginału uchwały ani też jej kopii zawierających podpisy członków Prezydium Rady Ministrów nie odnaleziono. Biuro Polityczne KC PPR na posiedzeniu 16 IV 1947 r. poleciło: „Zwołać Prezydium Rady Min. dla przyjęcia uchwały Rządu w sprawie akcji przesiedlenia Ukraińców” (zob. dok. 40). W protokołach posiedzeń Rady Ministrów za 1947 r. nie ma wzmianki na temat podjęcia tej uchwały (AAN, Prezydium Rady Ministrów, 290, tom I–IV). W Centralnym Archiwum Wojskowym, w zespole Sztabu Generalnego WP zachowała się prawdopodobnie wersja robocza uchwały, bez pierwszej części tekstu zawierającej nazwiska członków PRM. Fragment tekstu zaczynający się od słów: „W związku z normalizacją stosunków w Polsce...”, zmieniono na: „W związku z koniecznością dalszej normalizacji stosunków w Polsce...”. W punkcie VII dopisano, odręcznie, czarnym atramentem, wartość kredytów przyznanych na pokrycie kosztów akcji. Pod tekstem projektu uchwały dopisano, odręcznie, czerwonym ołówkiem, w sposób charakterystyczny dla ministra obrony narodowej marszałka Polski M. Żymierskiego: *Warszawa, 24 IV 1947 r.*, po czym dopisek przekreślono dwa razy (CAW, IV.111, t. 511, k. 6). Publikowany powyżej dokument jest wersją uchwały, którą szef Gabinetu Ministra Obrony Narodowej płk Stanisław Łętowski zawiózł osobiście samolotem dowódcy Grupy Operacyjnej „Wisła” gen. bryg. Stefanowi Mossorowi 26 IV 1947 r. wraz z pełnomocnictwem rządu do przeprowadzenia wysiedlenia Ukraińców. Zob. dok. 121 i 179.

² Józef Cyrankiewicz (1911–1989), działacz ruchu robotniczego, polityk, w latach 1945–1948 sekretarz generalny CKW PPS, 1947–1952 prezes Rady Ministrów i jednocześnie członek Biura Politycznego KC PZPR (1948–1971).

³ Antoni Korzycki (1904–1990), działacz ruchu ludowego, w latach 1945–1949 sekretarz generalny NKW SL, 1947–1952 wiceprezes Rady Ministrów.